

Jaarverslag 2011

Raad van Kerken in Nederland

oifearme

Eén hoop	4
Eén lichaam	6
Spiegel: Trouw en toegewijd	10
Eén wereld	12
Verschuillende religies	16
Spiegel: Briefwisseling tussen generaties	18
De organisatie	20
Spiegel: Teksten uit Bijbel en Koran	24
De Raad	26
Spiegel: Prioriteiten beleidsplan	28
Communicatie	30
Spiegel: het grotere verband	32
QR Codes voor uw mobiele telefoon	34

Colofon:

Teksten: Klaas van der Kamp
 Organisatie: Beppie van Laar
 Foto's: Raad van Kerken, m.u.v. pagina's
 3, 20, 21, 23, 27, 29, 31-33: Dio van Maaren
 Vormgeving: Sync. Creatieve Producties
 Drukwerkproductie: Printbase BV
 © 2012 Raad van Kerken in Nederland
 Alle teksten mogen worden overgenomen,
 mits met bronvermelding

De Raad van Kerken in Nederland wil u met dit jaarverslag een beeld geven van het werk in 2011. Er is veel werk verzet ten behoeve van de oecumene. In de plenaire Raadsvergadering ontmoeten de leiders van de kerken elkaar. Daarnaast zijn er vele mensen die zich op een vrijwillige basis inspannen in beraadgroepen, projectgroepen, provinciale en plaatselijke raden van kerken. Zij bevorderen het contact tussen de kerken en geven de kerken samen een gezicht in de samenleving. We willen iets van het enthousiasme en iets van de resultaten van dat werk met deze uitgave laten zien.

Het karakter van de oecumene verandert. De Raad van Kerken zit in een tijd waarin de oecumene nuchter, realistisch en spiritueel vorm krijgt. Steeds meer verbindt zich de wens om structuren te veranderen met het verlangen om spiritualiteit van diverse mensen en tradities onderling te verbinden. Het aantal mensen en kerken dat meedoet, groeit nog steeds.

We zijn daar dankbaar voor en realiseren ons dat het de mogelijkheden vergroot om als geloofsgenoten samen op te trekken.

Deze uitgave laat zich lezen als een tijdschrift. De hoofdstukjes geven de diverse werksoorten aan: van geloofsgesprek tot sociaal engagement; van interreligieuze ontmoeting tot opzet van de eigen organisatie. Daarnaast zijn er de 'spiegels', waarin we fragmenten aanreiken van teksten en inspiratiebronnen, die een rol hebben gespeeld in 2011. We hopen dat de lezer al bladerend en snuffelend het werk van de Raad van Kerken waardeert.

*Klaas van der Kamp,
algemeen secretaris.*

Mensen die deelnemen aan de oecumene laten zich leiden door de hoop en de verwachting dat het mogelijk is de kerken dichterbij elkaar te brengen. Idealisme en opportunisme gaan daarbij hand in hand. Mensen bij de Raad zijn in gesprek over haalbaarheid van doelen en over dromen die inspireren. Een belangrijk gespreksthema bij de landelijke Raad vormt steeds weer de vraag welke focus voor de bezinning het beste gekozen kan worden.

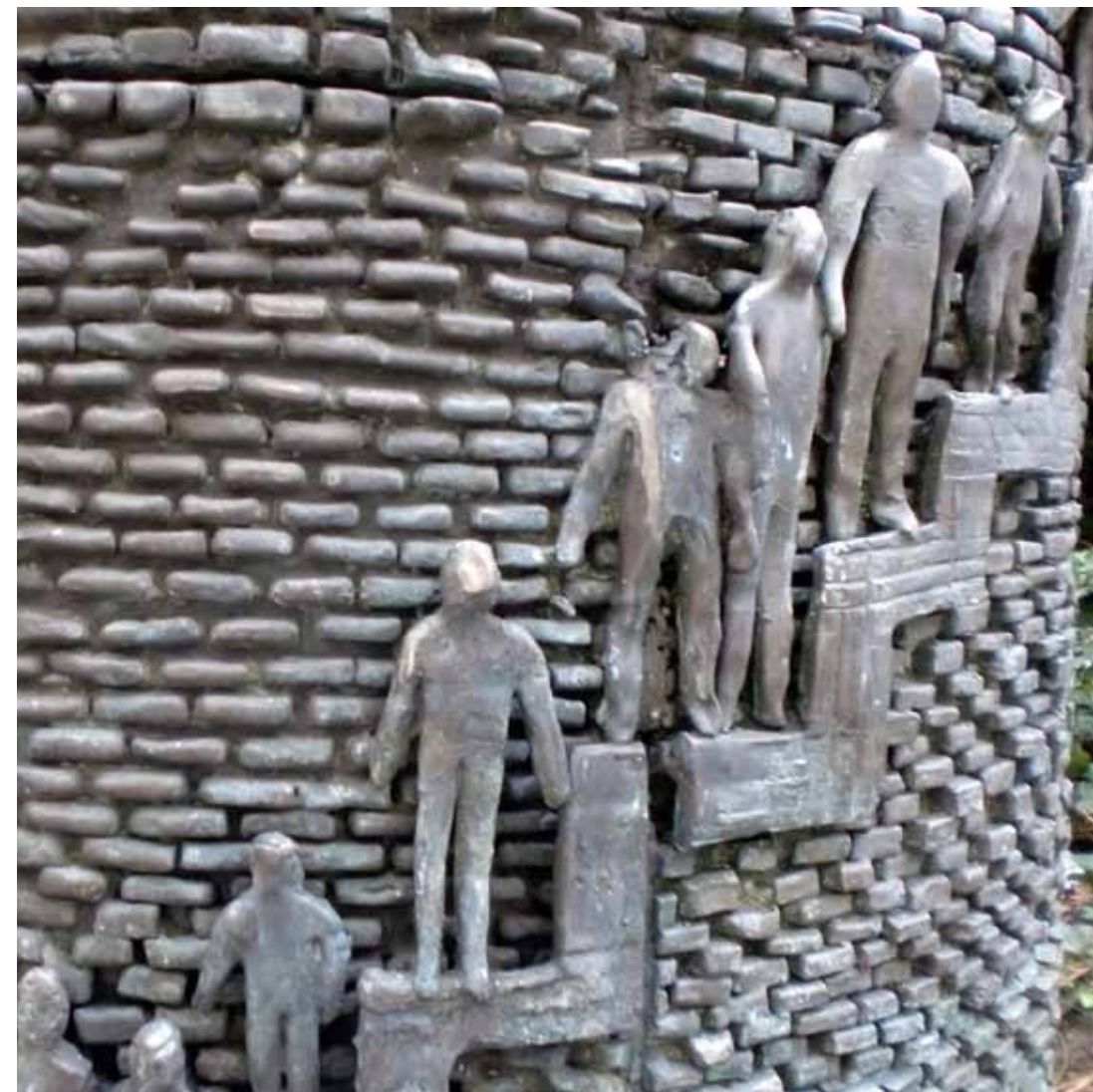
Trektocht

De beraadgroep *Geloven en kerkelijke gemeenschap* wijst er in de discussie over het doel en de weg van de oecumene op dat de reis zelf van belang is. De oecumenische beweging bewandelt een weg die in gezamenlijkheid wordt afgelegd en die ook een voortdurende leerschool vormt voor de gemeenschap van de leerlingen. De gezamenlijke trektocht is een vorm van reële onderlinge solidariteit en van onderlinge verzoening van kerken, ook al vallen er verderop op de route nog de nodige breuken te helen. Mensen stellen zich open voor datgene wat de Geest middels de andere kerken aan de eigen geloofsgemeen-

schap te zeggen heeft. Niet het aanwijzen van het tekort maar het zoeken naar het tegoed van andere kerken maakt de oecumenische ontmoeting en dialoog tot een spannende aangelegenheid.

Breder forum

Het aantal kerken dat meespreekt en -denkt in de vragen rond oecumene, kerk en samenleving groeit. De Christelijke Gereformeerde Kerken hebben zich als kandidaat-lid aangesloten bij de Raad van Kerken, de Vrijzinnige Geloofsgemeenschap NPB werd associé en de Evangelische Alliantie en de Raad van Kerken hebben samen een strategische alliantie gesloten. Daarmee is er een breder forum gekomen van kerken en organisaties die in gezamenlijkheid het geloofsgesprek en de katholieke oecumene verlangen te dienen.

De Raad van Kerken erkent dat christenen samen het ene lichaam van Christus vormen. Gelukkig zie je in de loop van een jaar de bij de Raad betrokken kerken ook samen optrekken, zodat de christenheid zich als eenheid manifesteert.

Kerkennacht

Een belangrijk evenement, waarin vele kerken elkaar wisten te vinden, was in 2011 de Kerkennacht. Oecumene moet je doen. In het hele land stemden in stad of dorp kerken van oecumenische en evangelische snit de presentatie onderling af. Allochtonen en autochtonen stonden naast elkaar. Meer dan twintig steden deden mee en openden de deuren van de diverse kerken in het weekend van 24 en 25 juni. De kerken werkten landelijk samen in de aanschaf van promotiemateriaal en in het zoeken van publiciteit. Ze enthousiasmeerden elkaar en informeerden elkaar over de programma's. Het resulteerde in honderden activiteiten. In Utrecht wandelden mgr. Wim Eijk en mgr. Joris Vercammen naast elkaar door de straten naar het Catharijneconvent. Cabaretière Claudia de Breij hield een preek van de leek in de Domkerk. In Amersfoort spotten vijf graffitischilders lijnen op borden ter illustratie van de Psalmen. En in Rotterdam gingen honderden ballonnen de lucht in bij de Laurenskerk. Een kwart van de bezoekers gaf aan anders nooit in een kerk te komen, waarmee het missionaire karakter van de Kerkennacht goed tot uitdrukking is gekomen.

Doop

De projectgroep Doop(v)erkenning heeft intensief gewerkt in 2011. Diverse kerken spraken met elkaar over de manier waarop de doop verankerd is in Bijbel en traditie. Er was gezamenlijke herkenning in de woorden van Paulus in Efeziërs: 'Span u in om

door de samenbindende kracht van de vrede de eenheid te bewaren die de Geest u geeft: één lichaam en één geest, zoals u één hoop hebt op grond van uw roeping, één Heer, één geloof, één doop, één God en Vader van allen, die boven allen door allen en in allen is' (Efeziërs 4:3-5). En uiteindelijk werd besloten tot de opstelling van twee teksten, waar kerken zich achter kunnen scharen. Rond Pinksteren 2012 vindt de ondertekening plaats door een aantal kerkge-nootschappen.

Gebed

De Week van gebed voor de eenheid vormt een van de activiteiten waar circa tweehonderdduizend mensen aan deel nemen. Christenen in Palestina en Israël hadden het materiaal voor 2011 voorbereid. De landelijke viering rond het thema 'Trouw & Toegewijd' vond plaats in de Syrisch-Orthodoxe Kerk in Amsterdam, waar vele orthodoxe en oecumenische gelovigen zich hadden verzameld. Tijdens de Week introduceerden mensen het zogenaamde 'twidden'. Meer dan honderd twitteraars hebben op zondagochtend meegedaan en onder de hashtag [#weekvangebed](#) een bijdrage geleverd.

Lijden

Waar één lid lijdt, lijden alle leden, heet het bij Paulus. De werkelijkheid achter deze tekst kwam pijnlijk naar voren. De onderlinge solidariteit kwam in 2011 tot uiting in de verbondenheid met de christenen in het Midden-Oosten. De Koptisch Orthodoxe Kerk, lid

van de Raad, had het moeilijk gezien de onzekere situatie in Egypte. Een delegatie van de Raad bezocht de Egyptische ambassade en een delegatie deed mee met een solidariteitsbijeenkomst in Amsterdam. Ook christenen in Irak en Palestina lagen maatschappelijk gezien onder zware druk. Pater Yousif Thomas Mirkis uit Irak kwam op bezoek en ging met leden van de Raad naar minister Leers om de belangen van de vluchtelingen onder woorden te brengen. Een delegatie van het moderamen sprak met de Werkgroep Kairos Palestina Nederland over de solidariteit met de Palestijnse christenen in het bijzonder en de Palestijnen in het algemeen. De Raad schreef een voorwoord bij een inventarisatie van de problemen van christenen in Iran.

Feest

Vanzelfsprekend was er ook loyaliteit naar leden onder feestelijke omstandigheden. De doopsgezinden vierden de oprichting van de Algemene Doopsgezinde Sociëteit in 1811 en de bevestiging van de eerste vrouwelijke predikante Anna Zernike in 1911 met onder meer een tentoonstelling, een glossy, de gratis workshop 'geweldloos communiceren' en een jubileumweekend.

Afscheidsfilm

Jongvolwassenen in de leeftijdsgroep van 18 tot 35 jaar van de Raad van Kerken leverden als afscheids-geschenk bij de afronding van hun ambassadeur-schap aan de Raad van Kerken een film met hun

impressie van waar de oecumene staat. 'Door met anderen over geloof te praten verbreed je je eigen beeld over het geloof', zegt een van de ambassadeurs. Verscheidene jonge mensen gingen in de context van EYCE (Oecumenische Jeugdraad in Europa) naar een studieweek in respectievelijk Kiev (over ecologie), Genève (over samenwerking) of Belfast (over jongerenbeleid). Een speciale uitgave van Oecumenische Bezinning is gewijd aan een briefwisseling tussen jongvolwassenen en kerkleiders. Jonge mensen voeren daarin een correspondentie met de leiders van hun kerk. De uitgave verscheen in het najaar en is op verschillende plaatsen gebruikt om te spreken over de eigen inbreng van jongvolwassenen en over de verwachtingen die mensen hebben van de kerk als georganiseerde vorm van geloof. De Raad van Kerken bracht mensen bij elkaar die zich professioneel met het jongerenwerk bezighouden; ze verkenden de mogelijkheden voor samenwerking in het kader van de internationale Taizé-viering eind 2011 in Rotterdam. Het bleek dat een dergelijke afstemming er nog niet eerder was geweest. De ontmoeting onderstreept het belang van het uitbouwen van het netwerk tussen de kerken onderling.

Partnerschap

De samenwerking met onder meer de Evangelische Alliantie (EA) verbreedde zich. Met de EA kwam een zogenaamd strategisch partnerschap tot stand. Er wordt samengewerkt rond 'Veelkleurig Getuigen', waarin ook de migrantenkerken verenigd in SKIN (Samen Kerk in Nederland) meedoen, de Nederlandse

Zendingsraad en de Evangelische Zendingsalliantie. Er werd onder meer een viering georganiseerd bij de manifestatie Opwekking, een jaarlijkse manifestatie in de Flevopolder waar circa vijftigduizend christenen elkaar ontmoeten met lofprijzing, bezinning en gesprek; velen van hen komen met een tent of caravan en blijven tijdens de Pinksterdagen op het terrein van Walibi.

Convenant

De Raad van Kerken heeft een tekst uitgebracht voor een convenant waarmee kerken plaatselijk de onderlinge afstemming kunnen regelen. Kerken kunnen plaatselijk een convenant sluiten en daarmee hun samenwerking een iets formelere status geven. Ze evalueren na enkele jaren de samenwerking en indien gewenst bouwen ze de samenwerking uit of stellen die bij. Er is een taakgroep gevormd om dat proces te begeleiden. Regionale en plaatselijke raden kunnen leden van de groep inschakelen voor voorlichting.

Oecumenelezing

Prof. dr. James Kennedy verzorgde de Oecumenelezing over de kerken als contrasterende gemeenschap en de rol die de oecumene daarbij speelt. De Amerikaan zette een kerk neer die sterk vanuit de plaatselijke gemeenschap wordt gevoed.

De Raad van Kerken is er vooral om de praktijk van de plaatselijke kerk uit te vergroten, om andere kerken te inspireren en om de kerkelijke praktijk te verdiepen.

Leesrooster

De commissie Oecumenisch Leesrooster heeft besloten om een rooster voor negen jaar te maken. Men kan daardoor naast de synoptici meer recht doen aan het evangelie volgens Johannes. Tot nu toe beperkte de commissie zich tot een rooster voor drie jaar.

Enquête

De projectgroep Vieren zette een enquête op om de beleving van jongvolwassenen (18 tot 35 jaar) rond kerkelijke vieringen scherper in beeld te krijgen. Het onderzoek was kleinschalig van karakter. De conclusie was onder meer dat de benaderde jonge mensen over het algemeen authenticiteit van de voorganger belangrijker vinden dan begrijpelijkheid. Er is weinig bereidheid tot verder leren om de diepte van de liturgie beter te doorgronden. Men verlangt van een viering verdieping en rust, terwijl men ook vindt dat de strekking best wel confronterend mag zijn. Opvallend is het verschil in agenda tussen kinderen en jongvolwassenen: kinderen vinden de mening van ouders en vrienden erg belangrijk, terwijl jongvolwassenen meer op werk en partner focussen, en ze 'het vinden van balans' een belangrijke waarde achten in het leven.

Geen kunst

Het moderamen zag af van het voorstel om als Raad van Kerken meer aandacht te besteden aan 'kunst en kerk', omdat het wil voorkomen dat de focus van de Raad te breed wordt.

'Ze bleven trouw aan het onderricht van de apostelen, vormden met elkaar een gemeenschap, braken het brood en wijdden zich aan het gebed.'

Bovenstaande is de tekst uit Handelingen 2:42, die Palestijnse christenen hebben aangedragen voor de Week van gebed. Een van de gebeden verwoordde:

'Zend ons politieke leiders
die bereid zijn om zich helemaal in te zetten
om voor hun volken een rechtvaardige vrede tot stand te brengen.
Geef dat zij voldoende moed hebben
om een vredesverdrag te tekenen
waardoor er een einde komt aan bezetting en angst,
een verdrag dat vrijheid schenkt aan Palestijnen,
veiligheid verschaft aan de Israëliërs
en dat ons allen bevrijdt van vrees.
Geef ons leiders
die begrip hebben voor de heiligheid van uw stad
en die haar openstellen voor al haar bewoners
– Palestijns of Israëliërs –
en voor heel de wereld.'

In toenemende mate ervaren mensen dat problemen wereldwijd met elkaar samenhangen. De Raad van Kerken merkte het globale karakter van problemen onder meer op bij de aandacht die er is voor de vluchtelingenproblematiek. Een delegatie van het moderamen bracht een bezoek aan het vluchtelingencentrum in Ter Apel.

Sinds het asielbeleid de laatste jaren onderwerp is geworden van populistisch debat, constateren de kerken dat het gewoon is geworden over asielzoekers in zeer negatieve bewoordingen te praten. Dat alleen al is reden voor grote zorg, aldus de voorzitter van de projectgroep Vluchtelingen, Jan van der Kolk, naar aanleiding van het bezoek.

Er waren diverse ontmoetingen met minister Gerd Leers. Er werd publiciteit gezocht, onder meer om de hulp aan uitgeprocedeerde asielzoekers buiten het strafrecht te houden en om geen kinderen op straat te zetten. Kerken die geen asielproblematiek kennen, werden opgeroepen daadwerkelijk de kerk in Drachten te helpen die op een gegeven ogenblik erg veel vragen kreeg om hulp. Van der Kolk bezocht namens de Raad van Kerken de Europese ontmoeting in Boedapest; de slotverklaring van de CCME (Commissie van kerken voor Migranten in Europa) wijst onder meer op de noodzaak om zorgvuldig te zijn in het woordgebruik als het gaat over vluchtelingen. Termen als 'tsunami' zijn in dit kader uit den boze. Minister Leers zegde af voor de landelijke werkdag van de projectgroep Vluchtelingen in november; CDA-partijvoorzitter Ruth Peetoom was bereid hem te ver-

vangen; zij ging in op de actuele politiek en vanzelfsprekend kwam ook de zaak rond de uitzetting van Mauro aan de orde, waar veel over geschreven is in de media. Dr. Maarten den Heijer ging in op de Europese wetgeving en ontwikkelingen rond vluchtelingen. In de maand december startte de projectgroep Vluchtelingen een campagne om op de menselijke kant van de vluchtelingenvragen te wijzen.

Publieke domein

Het thema van de kerk in het publieke domein vroeg een en andermaal de aandacht. De gedachte is dat religie een plek in het publieke domein moet blijven houden. De a-religieuze overheid heeft de neiging de kerken terug te dringen uit de publieke sector, dat is te zien aan het terugschroeven van de financiën voor de omroepen IKON, RKK, ZVK; en het ontbreken van religieus referentiekader is ook te merken bij de discussie in de Kamer over onverdoofd ritueel slachten. De Raad heeft zelf en in samenwerking met andere partners over dit soort zaken gecorrespondeerd met de overheid.

Rampenplannen

De Raad spande zich in om een eigen religieuze

(paarse) kolom te hebben bij rampenplannen. Er was contact met Alphen a/d Rijn in het achterliggende jaar, toen daar de herdenking plaatsvond van een tragedie waarbij meerdere mensen zijn overleden. De Raad was verder in gesprek met de organisatie *Impact*. Deze organisatie bracht eerder een handreiking getiteld *Rampenspirit* uit, dat gratis naar alle plaatselijke raden van kerken is verzonden. In het boekje gaat het ook over de rol van religieuze en levensbeschouwelijke instellingen bij de zorg na rampen.

Vrede

De problematiek van vrede is nauw verwant met het kerkelijk werk. In het achterliggende jaar werd de *International Ecumenical Peace Convocation* gehouden in Kingston. Hiermee werd het Oecumenisch Decennium *Geweld niet gewild* afgesloten. Voorafgaand aan de ontmoeting had de Raad de uitgave *Wees niet bang* uitgebracht. De deelnemers aan de vredesconferentie informeerden de achterban in Nederland met diverse bijdragen op de website en enkele bladen publiceerden over de conferentie. Veel kerken deden mee met de vredesweek. Het thema was *Elk mens een veilig bestaan*.

Geweld

Belangenorganisaties hebben in 2011 bijzondere aandacht gevraagd voor het geweld tegen homoseksuelen. De Raad heeft op 17 mei een verklaring mee ondertekend waarin dit geweld wordt afgewezen. Alle lidkerken hebben zich achter het initiatief geschaard. De Nederlandse afvaardiging heeft het thema ook ingebracht bij de vredesconferentie in Kingston. Dat is van belang, omdat de situatie voor homoseksuelen in vele landen alles behalve veilig is.

Milieu

De projectgroep Kerk en milieu sloot aan bij het kerkelijk jaar en bracht adviezen uit via de website voor onder meer de vastentijd. De nieuwe taakgroep Ecologische duurzaamheid (die in de plaats is gekomen van de projectgroep Kerk en milieu) werkt aan een spirituele verdieping voor de Raad van Kerken van de milieuproblematiek.

Stage in de kerk

De taakgroep *Kerk en Stage* is gevormd en gaat voor het werk gebruik maken van materiaal dat de Provinciale Raad van Kerken in Noord-Holland heeft ontwikkeld (zie www.kerkenstage.nl). Het is de bedoeling dat de kerken het materiaal inzetten om jonge scholieren een stageplek te geven in de kerk.

Armoede

De kerken hebben zich in het achterliggende jaren intensief beziggehouden met de armoedeproblematiek. Er werd meegedaan met de manifestatie 'Stop de stapeling' inclusief een alternatieve troonrede op het Malieveld in Den Haag. De projectgroep Arme Kant van Nederland/EVA heeft voor de Raad van

Kerken de problematiek verder in beeld gebracht met een barometer. Steeds meer mensen doen een beroep op hulp en het gaat daarbij steeds meer om elementaire zaken als voedsel en zorg. De projectgroep heeft een speciale website gemaakt om jonge mensen van de problematiek bewust te maken. De voorzitter van de Raad was tevens ongeveer twee jaar lang voorzitter van de Sociale Alliantie, een coalitie van zestig maatschappelijke organisaties in het kader van de anti-armoedebeweging.

Bescherming

De Raad richtte zich in een schrijven tot minister Uri Rosenthal om aandacht te vragen voor het beginsel van *Responsibility to Protect*. Het gaat in dat concept om veiligheid en bescherming voor burgers in conflict- en oorlogssituaties. In de brief komt de situatie in het Midden-Oosten aan de orde.

Erbij

De Raad doet als waarnemer mee in de coalitie *Erbij*, een nationale coalitie tegen eenzaamheid. Dit jaar was er veel aandacht voor de thematiek, omdat de Rooms-Katholieke Kerk middels omroep RKK er speciale aandacht aan besteedde in enkele programma's.

Duurzaamheid

De Raad van Kerken had in 2011 het voortouw bij de organisatie van een tweemaaljaarlijkse ontmoeting van kerken, vakbonden en humanistische organisaties. Het ging op 4 oktober in Doorn over het thema 'duurzaamheid'. Prof. dr. Hans Opschoor zette de toon voor de bijeenkomst, waarin de partners naar elkaar hun inzet bevestigden voor het thema.

De kerken verenigd in de Raad van Kerken werken vanuit de overtuiging dat er één Heer is, die zich in drie personen kenbaar maakt. Zijn zeggingskracht richt zich op het geheel van de bewoonde wereld. In de praktijk ontmoeten de christenen in die wereld mensen die een andere religie of levensovertuiging aanhangen. De Raad van Kerken ziet het als een taak om op praktisch niveau zoveel mogelijk samenwerking te zoeken.

Op praktisch niveau pleegden leden van de Raad van Kerken geregeld overleg met vertegenwoordigers van het jodendom en de islam. Er was een dialoogwandeling in Amsterdam: leiders van diverse religies, zoals drs. Kursat Bal (Contactorgaan Moslims en Overheid), rabbijn Raphaël Evers (Nederlands Israëlitisch Kerkgenootschap), dr. Arjan Plaisier (Protestantse Kerk in Nederland) en mgr. Hans van den Hende (Rooms-Katholieke Kerk) liepen van moskee naar kerk naar synagoge. Onderweg kregen enkele joodse deelnemers scheldwoorden naar hun hoofd geslingerd. Zij besloten een aanklacht in te dienen bij justitie, omdat de wandeling juist bedoeld was om religie toe te laten in het publieke domein zonder dat men angst hoeft te hebben te worden gediscrimineerd. Moslims en christenen spraken hun steun uit voor de aanklacht. Onderlinge solidariteit was er ook toen enkele politieke partijen een initiatief namen om het rituele slachten te verbieden. De Raad achtte het prematuur om als overheid dergelijke wetgeving te formuleren en achtte het verstandig wanneer de overheid zich terughoudend zou opstellen in een zaak die de geloofsbeleving raakt van in Nederland aanwezige religies. Eerst zou het gesprek gezocht moeten worden met betrokkenen, aldus de Raad.

Fitna

Een delegatie van de Deense kerken bezocht de Nederlandse Raad van Kerken. Er werd van gedachten gewisseld over de contacten met moslims. Er werden twee affaires met elkaar vergeleken: de Deense cartoonaffaire en de Nederlandse verschijning van de film 'Fitna'. Moslims in Nederland zeggen dat de Deense overheid vooral reageerde zonder de moslims te raadplegen, terwijl er in Nederland een afstemming is van religies onderling en van religies

met de overheid, waardoor er meer begrip kan ontstaan binnen de diverse gemeenschappen.

Onbevangen contact

'In Vrijheid Verbonden', waarin zes religies en levensbeschouwingen samenwerken, hield een ontmoeting op 26 januari, waarbij het interreligieuze platform met name jonge mensen vanuit diverse religies en levensbeschouwingen had uitgenodigd om na te denken over het thema 'Vanuit eigenheid elkaar ontmoeten'. Drs. Annewieke Vroom hield een inleiding en pleitte voor een onbevangen contact tussen vertegenwoordigers van de diverse religies.

Rituelen

De contactgroep Hindoeïsme van de Raad van Kerken belegde een studiemiddag over rituelen. De katholieke religiewetenschapper dr. Thomas Quartier, de hindoestaanse hoogleraar prof. dr. Chan Choenni en de protestantse predikant dr. Jan Peter Schouten verzorgden een inleiding.

Groeten

Traditiegetrouw was er een huldigroet en een ramadangroet. In de huldigroet werd onder meer Efeziërs 5:9 aangehaald, waar sprake is van 'het licht dat goedheid voortbrengt en gerechtigheid en waarheid'.

Religie & Geweld

De beraadgroep Interreligieuze ontmoeting organiseerde op 4 april een bijeenkomst in de Julianakazerne in Den Haag, waar de uitgave 'Hoe zien religies geweld?' werd gepresenteerd.

'De brieven leveren met elkaar een breed scala aan visies op de kerk op, met veel vragen over beleving en bezieling, vrijheid en vrijblijvendheid en een bont geheel van zeer uiteenlopende tradities en wijzen van spreken en geloven, waarbij het grootste verschil zeker niet zit in de leeftijd' (dr. Greetje Witte, projectmedewerker).

Hier een aantal citaten van jongvolwassenen:

'Mijn zorg is wel of wij als kerkgangers en kerkleiders niet dreigen de kerk te reduceren tot gezelligheid, tradities en een oppervlakkig soort harmonie. En dat we daarmee de specifieke meerwaarde van de kerk, en een uniek aspect van het christendom verliezen: dat God zich het beste openbaart in een collectief' (dr. Daniëlle Koning, zevende-dags adventiste).

'Oude grijze mannetjes, hoe hip die ook zijn voor hun leeftijd, kunnen mijns inziens niet geheel bedenken en bepalen wat jongeren willen, wat hen aanspreekt' (Maaïke de Reuver, protestantse).

'Iets wat mij persoonlijk aanspreekt, is dat de Anglicaanse kerken hun vrouwelijke leden niet alleen als poetsvrouw zien, maar dat een vrouw in de kerkenraad mag zitten en het zelfs tot bisschop kan brengen' (Diane Wesselink, anglicaanse).

'De oecumenische beweging dwingt ons in de eerste plaats naar onszelf te kijken, en ik kan me goed voorstellen dat dit geen makkelijke of prettige taak is' (Kirill Pavlov, orthodox).

'Wat mij betreft zijn kerken dé plek waar vrij gesproken kan worden over zingeving; een platform waar mensen hun gevoelens over het leven kunnen delen en geïnspireerd kunnen raken. Het bieden van dat platform, dat is de kerntaak van de kerk' (Gerrit Visser, doopsgezind).

De organisatie

De Raad van Kerken ontmoette in december afgelopen jaar vertegenwoordigers van de regionale en provinciale raden van kerken. Deze raden brengen met enige regelmaat de plaatselijke raden van kerken per provincie/regio bijeen. Om dat proces van ontmoeting te stimuleren heeft de landelijke Raad in het achterliggende jaar actief de provincies Gelderland, Brabant en Overijssel bijgestaan.

Regio

Er was vanuit de landelijke Raad contact met diverse regio's over meer specifieke regiozaken. Friesland bereidt zich voor op de kerkendag in 2012 in Heerenveen. Limburg werkt aan kerkelijke aanwezigheid op de Floriade. De kerken in Zeeland brachten de risico's van kernenergie hernieuwd onder de aandacht; helaas weer actueel gelet op de gevolgen van de aardbeving in Japan. De Raad van Kerken in Utrecht steunde een initiatief om te komen tot een Platform voor levensbeschouwing en religie in de Domstad.

Lokaal

De landelijke Raad heeft in 2011 een enquête gehouden onder plaatselijke raden om nauwkeuriger geïnformeerd te zijn over de lokale situatie. Daaruit

blijkt dat 79 procent van de plaatselijke raden recent nog een nieuw bestuurslid heeft mogen begroeten. Verder blijkt dat 50 procent een eigen website heeft. Tweederde van de raden blijkt jaarlijks contact te hebben met kerkelijk bestuur ter plaatse.

Webfish

Om het gebruik van digitale media binnen de kerken te stimuleren participeerde de Raad in de uitreiking van de zogenaamde Webfish Awards. Parochies, gemeenten en organisaties die zich onderscheiden in het gebruik van de website kregen een prijs. De Raad probeert op die manier de inzet van de digitale media ten dienste van het kerkelijke werk en de missionaire uitdagingen te verbeteren. De beste websites van plaatselijke kerken waren: www.noorderlichtbreda.nl

, www.wittekerk.nl en www.elkz.nl. Prijzen voor de overige christelijke sites gingen in 2011 naar: www.staatgeschreven.nl, www.tuimeltekst.nl en www.creatov.nl. De award voor het gebruik van de sociale media ging naar ds. Fred Omvlee van de Protestantse Kerk.

Open huis

Om de Raad van Kerken dichtbij het grondvlak te houden, organiseerde het bureau op 2 september een open huis voor beginnende pastores. Pastores uit diverse tradities, variërend van rooms-katholiek tot protestants en van evangelische broedergemeente tot zevende-dags adventist ontmoetten elkaar en kregen informatie aangereikt van wat er in meer dan veertig jaar oecumene is bereikt.

Begroting

De financiën van de Raad van Kerken vertonen een klein tekort. De Raad hoopt op lange termijn een sluitende begroting te hebben als de bijdragen van alle lidkerken op niveau zijn gebracht.

Sociale media

Het bureau van de Raad is bezig aan eerste vinger-oefeningen voor de inzet van de sociale media. Met name op twitter werden berichten aangeboden. Het medium kent inmiddels enkele honderden volgers. Het aantal abonnees van Oecumenisch Bulletin is sterk gestegen. Het bulletin verscheen zes keer, de themanummers gingen over:

- Hoe zien religies geweld?
- Kerkennacht
- Leven, oecumene, wijsheid. Teksten lezen uit Bijbel en Koran
- Brieven over de kerk tussen de generaties

Internationaal

De Raad van Kerken in Nederland functioneert in een internationale context. Afgevaardigden deden mee in ontmoetingen waar theologen vanuit diverse landen elkaar ontmoeten. Er was deelname aan de jaarlijkse ontmoeting van secretarissen van Europese Raden van Kerken, dit jaar in Warschau; en er was actieve deelname aan de reorganisatiecommissie van de Conferentie van Europese Kerken (CEC). De Raad participeerde in de ontvangst van onder meer de president-bisschop van de Episcopale Kerk van Amerika, bisschop Katherine Jefferts Schori; de Oud-Katholieke Kerk had hierin een regisserende rol.

Personalia

Er zijn diverse wisselingen geweest qua personen. Er is een voorzitter van de beraadgroep Samenlevingsvragen benoemd, dr. Hettie Pott-Buter, drs. Jan-Jorrit Hasselaar (*foto boven links*) is voorzitter van de nieuwe taakgroep voor Ecologische duurzaamheid. Voorzitter drs. Henk van Hout en vice-voorzitter prof. dr. Marius van Leeuwen zijn voor een volgende ter-

mijn van vier jaar herkozen. Vanuit het cluster van episcopale kerken is rev. Sam Van Leer (Anglicaan) naar het moderamen afgevaardigd. Zuster Scholastica Hetzler, Anneke van Wijngaarden en Jan Scheele namen afscheid van de projectgroep Vieren. Mr. Huub Lems nam na vele jaren afscheid van de Financiële Commissie. Drs. Kees Tinga vertrok als secretaris van de projectgroep Samenlevingsvragen en maakte plaats voor dr. Trinus Hoekstra.

Staf

De Raad van Kerken heeft twee mensen in dienst: Beppie van Laar (*foto midden boven*), secretariaat (0,75 fte) en ds. Klaas van der Kamp, algemeen secretaris (0,8 fte). Daarnaast werkten er drie personen voor kortere of langere tijd op projectbasis: dr. Greetje Witte-Rang (*foto rechtsboven*) en ds. Margaritha Veen (projectmedewerkers) en Piet van der Pol (archiefbeheer).

Zowel in het jodendom, christendom als in de islam heeft Abraham (Ibrahiem) een bijzondere status als de 'vriend Gods' en de 'vader' der gelovigen. De vraag is wat we met dit gegeven kunnen als het gaat om de relaties tussen deze drie religies. Is het zinvol om die drie godsdiensten samen Abrahamitische godsdiensten te noemen? Of om te spreken van Abrahamitische oecumene? Kan dat? Of worden daarmee dan onmiskenbaar verschillen tussen deze drie godsdiensten verdoezeld door te vluchten in een vage gezamenlijke 'vader' Abraham?

Het is nog heel lastig om tot een Abrahamitische oecumene te komen en daarbij te voldoen aan de voorwaarde om het zelfbeeld van de andere godsdienst daarbij volledig serieus te nemen. Je kan je zelfs afvragen of het concept van de Abrahamitische oecumene niet strijdig is met het verlangen om de ander in zijn anders-zijn en vreemdheid te accepteren. Wel willen we de theologische noodzaak onderstrepen van een dialoog tussen de drie Abrahamitische religies, die ieder op hun eigen wijze de lof van de God van Abraham zingen.

De plenaire Raad van Kerken is het oecumenische bestuursorgaan in Nederland. De Raad vergaderde in 2011 zeven keer. Naast de genoemde thema's in deze uitgave, ging het over:

- Apostolaat en het rapport 'Spreken over God'
- De mogelijkheid als plaatselijke kerken convenanten te sluiten
- Doop(v)erkenning
- Jongvolwassenen, hun eigenheid in geloofsbenadering en hun invloed op beleid
- Doel van de oecumene
- Beleidsplan 2012-2016 van de Raad van Kerken
- Arme kant van Nederland
- Kerk in het publieke domein en het rapport 'Kerk en staat'
- Situatie van de Koptische Kerk in Egypte
- De visie op de islam en het rapport 'Integriteit en Respect'
- Kerk en seksueel misbruik

Beraadgroep Interreligieuze ontmoeting

Prof. dr. Henk Vroom, voorzitter
Drs. Berry van Oers, secretaris

Beraadgroep Samenlevingsvragen

Dr. Hettie Pott-Buter, voorzitter
Dr. Trinus Hoekstra, secretaris

Beraadgroep Geloven en kerkelijke gemeenschap

Prof. dr. Leo Koffeman, voorzitter
Dr. Dick Akerboom, secretaris

Drs. Henk van Hout, voorzitter
Prof. dr. Marius van Leeuwen, vice-voorzitter
Drs. ing. Klaas van der Kamp, algemeen secretaris
Mr. Jan Albert Visscher, penningmeester
Mgr. Jan van Burgsteden, Rooms-Katholieke Kerk
Drs. Pieter Kohnen, Rooms-Katholieke Kerk
Dr. Arjan Plaisier, Protestantse Kerk in Nederland
Ds. Peter Verhoeff, Protestantse Kerk in Nederland
Mw. Mieke Lichtenbelt, Protestantse Kerk in Nederland
Mgr. Dr. Joris Vercammen, Oud-Katholieke Kerk
Ds. Foeke Knoppers, Remonstrantse Broederschap
Drs. Henk Stenvers, Algemene Doopsgezinde Sociëteit
Ds. Christoph Reichel, Evangelische Broedergemeente in Nederland
Ir. Kees Nieuwerth, Genootschap der Vrienden (Quakers)
Mor Polycarpus Augin Aydin, Syrisch-Orthodoxe Kerk
Majoor mw. Jeanne van Hal, Leger des Heils
Rev. Sam Van Leer, Angelicaanse Kerk in Nederland
Ds. Theo Pattinasarany, Molukse Evangelische Kerk
Vader Yosab Thabet, Koptisch-Orthodoxe Kerk
Ds. Ed van den Berg, Bond van Vrije Evangelische Gemeenten in Nederland
Ds. Dick van der Zwaag, Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland
Vader Hildo Bos, Vereniging van Orthodoxen 'H. Nikolaas van Myra'
Mw. Yosé Höhne-Sparborth, Basisbeweging Nederland
Ds. Wim Altink, Kerkgenootschap der Zevende-dag Adventisten
Mw. Drs. L.J. Houweling, Vrijzinnige Geloofsgemeenschap NPB

Te midden van de veelheid aan activiteiten wordt de komende beleidsperiode vooral prioriteit gegeven aan een zestal punten:

- Versterking van de missionaire presentie van de kerken in getuigenis en dienst door zoveel mogelijk gezamenlijk op te trekken en gezamenlijk te spreken in de Nederlandse samenleving;
- Verder werken aan gemeenschappelijke visie op zichtbare eenheid en op het doel en de weg van de oecumene;
- Opnieuw op gang brengen van het gesprek over eucharistische beleving met het oog op onderlinge (h)erkenning;
- Aandacht blijven vragen op alle niveaus voor de oecumenische beweging zelf als gezamenlijke leerschool van kerken en christenen;
- Gemeenschappelijke inzet voor sociale cohesie en sociale verantwoordelijkheid vanuit het Evangelie van Jezus Christus;
- Bijdragen aan ontmoeting en begrip tussen de godsdiensten en aan een vanzelfsprekende ruimte voor godsdienst en religie in onze samenleving.

(Fragment uit het beleidsplan 2012-2016, waarover intensief is gesproken in 2011)

raadvankerken
Lichamelijke aanwezigheid en offeridee blijft vervreemdend. Dick van der Zwaag in reactie op eucharistie-omschrijving Wim Eijk. Briefwissel.
8 hours ago · reply · retweet

raadvankerken 'We respecteren het Heilige Boek van de anderen. Samen zijn we de natie van Nederland'. Dampraat van religieuze leiders voor YouTube.
8 hours ago · reply · retweet

raadvankerken 'Iedereen is een migrant. Alleen jaar van aankomst

twitter
Join the conversation

De oplage van het Oecumenisch Bulletin is verder gegroeid en ligt op ruim 7000. Aan de ontvangers wordt eenmaal per jaar gevraagd om een vrijwillige bijdrage.

Het bezoek aan de website van de Raad kende een lichte daling. Een kleine 200.000 mensen weet de website te vinden.

De maandelijks verschijnende e-flits is qua abonnees verder gestegen en wordt verzonden naar zo'n 5500 afnemers.

Het bureau van de Raad zet met enige regelmaat filmpjes op YouTube, die een indruk geven van een onderdeel van het kerkelijk werk. In 2011 werden onder meer filmpjes toegevoegd van de broederschapsvergadering van de Doopsgezinde Sociëteit (het gezongen lied 'Vogelvrij'), de Kerkennacht in Rotterdam (het gezongen 'Amazing Grace') en de presentatie van jongvolwassenen met hun visie op oecumene.

Via [@raadvankerken](#) kan men op twitter de laatste berichten lezen in 140 tekens. Het aantal volgers stijgt gestaag en bedroeg in 2011 enkele honderden.

Religie heeft te maken met 'weet hebben van een omvattende orde', 'je opgenomen weten in een zinvol verband'. (Komt 'religie' niet van religare, verbinden?)

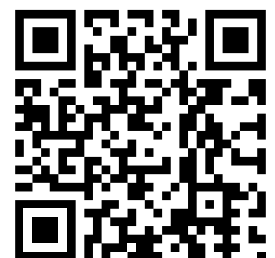
Een godsdienst als het christendom heeft vanuit dat 'weet hebben van een groter verband', iets te bieden dat in de samenleving zeldzaam is: een perspectief dat de vaak al te beperkte deelperspectieven verbindt en te boven gaat. Het gaat in het christendom uiteindelijk om niets minder dan het heil van héél de bewoonde wereld (de 'oikoumenè'). Christenen hopen op de komst van, met een traditionele term, Gods Koninkrijk ('Uw Rijk kome'): eens zal deze wereld als nieuw zijn, tot z'n bestemming gekomen volgens Gods bedoelingen. De komst van dat Rijk is, zo geloven zij, niet van hún inzet afhankelijk, maar van God. En toch gaat de hoop erop gepaard met het besef dat mensen nú al moeten proberen hun handelen naar die bedoelingen te richten ('Uw wil geschiede op aarde ...'). Christenen hebben dus weet van een ver en hoopgevend perspectief dat samenhangt met een programma voor het handelen hier en nu.

(Fragment uit het deel 'de context – kerk-zijn in een gesecculariseerde samenleving', onderdeel van het beleidsplan 2012-2016; waarover intensief is gesproken in 2011)

QR-codes voor uw mobiele telefoon

Toch wordt er niets gezegd,
geen woord gehoord,
het is een spraak zonder klank.
Over heel de aarde gaat hun stem.
Hun taal gaat tot aan het einde van de wereld.

(fragment uit: 'Een psalm bij de Kerkennachten)

Raad van Kerken in Nederland
Koningin Wilhelminalaan 5
3818 HN AMERSFOORT
033-4633844
www.raadvankerken.nl
rvk@raadvankerken.nl